

Altistuminen palonestoaineille ja ftalaateille suomalaisissa kodeissa

Maija Mäkinen

Kuopion yliopisto

Ympäristötieteen laitos

Tutkimuksen taustaa I

- Palonestoaineita käytetään lisäämään mm. muovien, kumien, tekstiilien ja sähkölaitteiden paloturvallisuutta
- Ftalaatteja käytetään mm. erilaisissa PVC-muovituotteissa, rakennus- ja sisustusmateriaaleissa, pinnoitetuissa kankaissa, sadetakeissa, kelmuissa, leluissa ja sairaalatarvikkeissa, ja myös kosmetiikassa, maaleissa ja painoväreissä
- Yhdisteet voivat vapautua sekä uusista että jo pitkään käytössä olleista materiaaleista ja tuotteista näiden normaalin käytön ja kulumisen seurauksena.

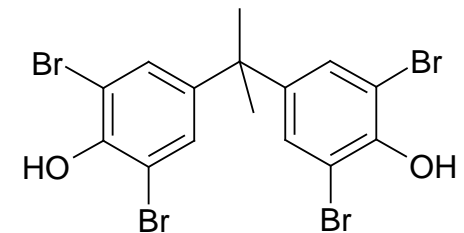
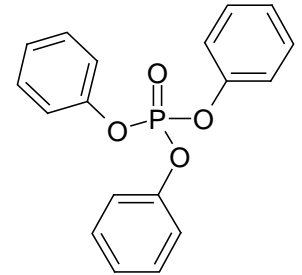
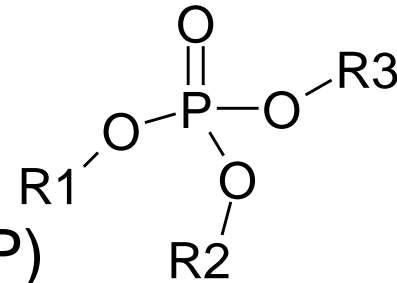
Tutkimuksen taustaa II

- Monissa tutkimuksissa palonestoaineita ja ftalaatteja on havaittu sisäilma- ja huonepölynäytteistä
- Suomessa yhdisteitä ei kuitenkaan ole mitattu kotiympäristöissä.
- Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää altistumista palonestoaineille ja ftalaateille suomalaisissa kodeissa.

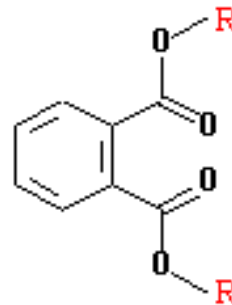
Mitatut palonestoaineet

- trifenyylifosfaatti (TPP)
- tris(2-butoksietyyli)fosfaatti (TBEP)
- tris(2-etyyliheksyyli)fosfaatti (TEHP)
- tributyylifosfaatti (TBP)
- tris(1-kloori-2-propyyli)fosfaatti (TCPP)
- tris(1,3-dikloori-2-propyyli)fosfaatti (TDCPP)
- tris(2-kloorietyyli)fosfaatti (TCEP)
- trikresyylifosfaatti (TCP)
- tetrabromibisfenoli-A (TBBPA)

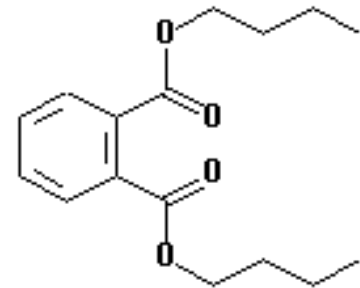

Mitatut ftalaatit

- dimetyyliftalaatti (DMP)
- bentsyylibutyyliftalaatti (BBP)
- di-isobutyyliftalaatti (DIBP)
- di(2-etyyliheksyyli)ftalaatti (DEHP)
- dietyyliftalaatti (DEP)
- dibutyyliftalaatti (DBP)
- disykloheksyyliftalaatti (DCHP)
- di-n-oktyyliftalaatti (DNOP)

ftalaattien
perusrakenne

di-butyyliftalaatti

Palonestoaineiden mittauskohteet

Talotyyppi ja rakennusvuosi	Mittauspaikka ja pinta-ala	Materiaalit	Ilmanvaihto
omakotitalo 1957	olohuone 25 m ²	laminaatti, paneeli, tiili	painovoimainen + lämpöpumppu
rivitalo 1997	olohuone 14 m ²	muovimatto, maalattu kipsilevy/betoni	koneellinen poisto
kerrostalo 1983	yhdistetty olo+ makuuhuone 13 m ²	muovimatto, maalattu betoni	painovoimainen

- Kaikissa kohteissa huonekaluja ja elektroniikkaa

Ftalaattien mittauskohteet

Talotyyppi ja rakennusvuosi	Mittauspaikka ja pinta-ala	Materiaalit	Ilmanvaihto
kerrostalo 1985	olohuone 16 m ²	muovimatto, maalattu betoni	koneellinen poisto
omakotitalo 2003	olohuone 23 m ²	laatta, laminaatti, tapetti, paneeli	koneellinen tulo ja poisto
mökki 1989	tupa 26 m ²	lakattu puu, hirsi	painovoimainen

- Kaikissa kohteissa huonekaluja ja elektroniikkaa

Näytteiden keräys ja analyysi I

- kustakin kohteesta kerättiin 2 rinnakkaista ilmanäytettä
- palonestoaineet kerättiin kaupallisilla OVS-patruunoilla (suodatin, hartsia, polyuretaania)
- tilavuusvirta 1 L/min
- keräysaika 12 - 17 h (ilta-aamu)
- soxhlet-uutto tolueenilla
- analysoitiin GC-MS:lla

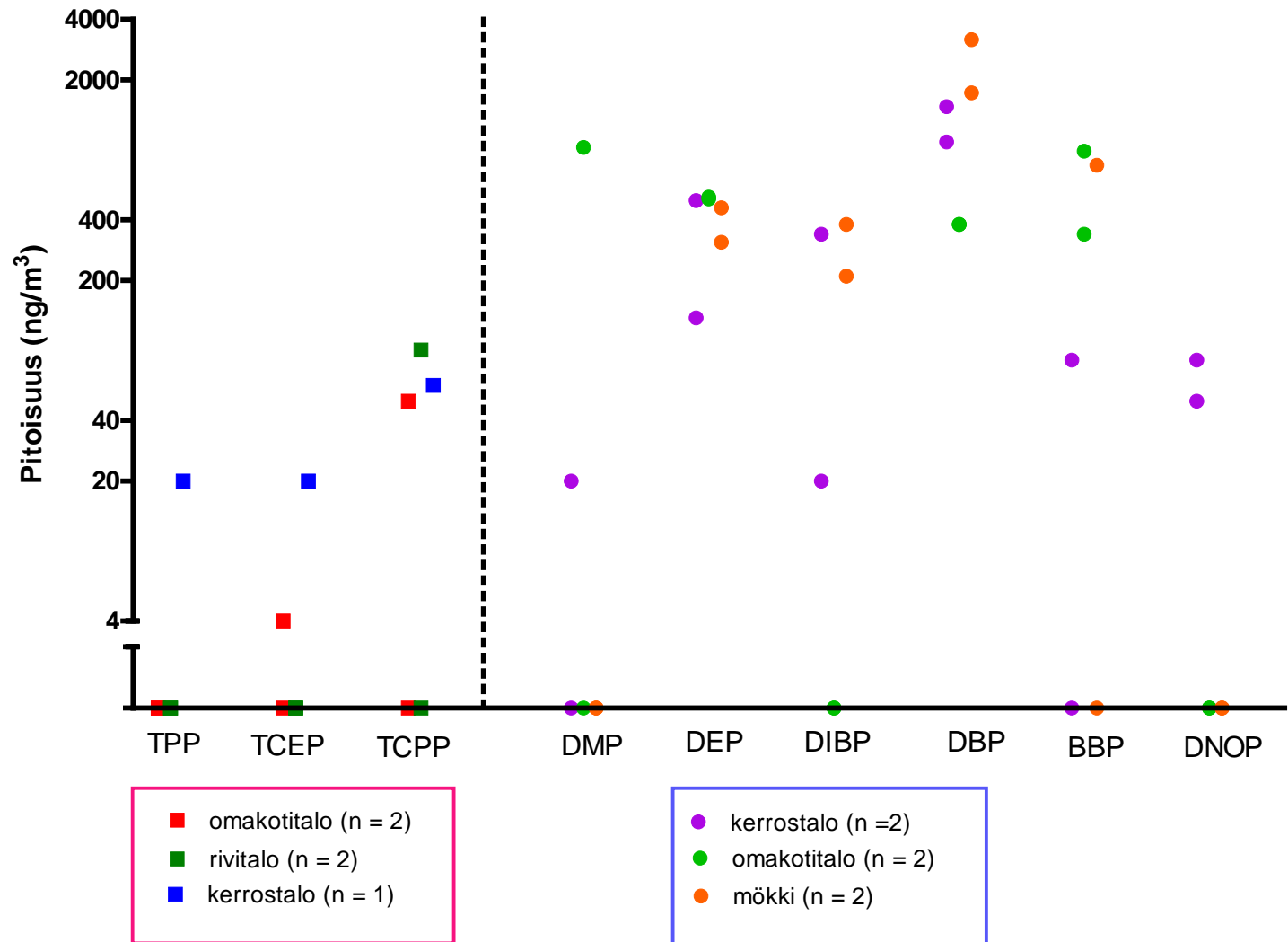

Näytteiden keräys ja analyysi II

- ftalaatit kerättiin Millipore-koteloilla, joissa oli pohjalla XAD-2-hartsia ja päällä lasikuitusuodatin
- tilavuusvirta 2 L/min
- keräysaika keskimäärin 3 h
- soxhlet-utto toluenenilla
- analysoitiin GC-MS:lla

Tulokset

Tulosten tarkastelu - palonestoaineet

- vain kolmea yhdistettä löytyi: TPP, TCEP ja TCPP
- TCPP klooratuista organofosfori-yhdisteistä käytetyin
 - pääkäyttökohde: polyuretaani
- Yhdisteille monia mahdollisia lähteitä kodeissa:
 - elektroniikka, pehmusteet, maalatut pinnat, polyuretaanivaaho
- pitoisuudet samaa luokkaa kuin kansainvälisissä tutkimuksissa
- yllättävää, että muita yhdisteitä ei löytynyt

Tulosten tarkastelu - ftalaatit

- 7 ftalaattia löytyi, DEP:a ja DBP:a havaittiin jokaisessa näytteessä
- nollanäytteet ongelma (kymmeniä - tuhansia ng:ja)
 - DEHP-tulokset epäluotettavia
 - muutamassa näytteessä nollanäytteen pitoisuus ylitti näytteen pitoisuuden
- kodeissa lukuisia lähteitä myös ftalaateille
 - erilaiset muovit monissa tuotteissa, pinnoitteet, maalit, lakat....
- pitoisuudet samaa luokkaa kuin kansainvälisissä tutkimuksissa

Mitattujen pitoisuuksien vaikutus terveyteen

- turvallisista altistumistasoista ei ole tietoa
- eläinkokeiden perusteella viitteitä
 - mm. haittavaikutuksista lisääntymisterveyteen, karsinogeenisuudesta, ärsyttävyydestä
- epidemiologisten tutkimusten perusteella ftalaateilla yhteys lasten allergiaoireisiin
- tieto kuitenkin puutteellista
- tutkimusta terveysvaikutuksista ja pitoisuuksista tarvitaan lisää

Kiitos!

SUOMEN AKATEMIA
BIOTIETEIDEN JA YMPÄRISTÖN TUTKIMUS

KUOPION YLIOPISTO

Terveys, ympäristö, hyvinvointi